

**IMPACTUL INFORMAȚIILOR
FINANCIARE ERONATE ASUPRA
DECIZIILOR ECONOMICE**

ISA TAK

**IMPACTUL INFORMAȚIILOR
FINANCIARE ERONATE ASUPRA
DECIZIILOR ECONOMICE**

Ediția I

EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2014

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TAK, ISA

Impactul informațiilor financiare eronate asupra deciziilor economice /

Isa Tak. - București : Editura Universitară, 2014

Bibliogr.

ISBN 978-606-28-0126-7

336

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062801267

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2014
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE
comenzi@editurauniversitara.ro
O.P. 15, C.P. 35, București
www.editurauniversitara.ro

Viziunea guvernului despre economie poate fi sintetizată în câteva fraze scurte: Dacă se mișcă, taxează-l. Dacă încă se mișcă, reglementează-l. Dacă s-a oprit, subvenționează-l.

Ronald Reagan

CUPRINS

ARGUMENT	11
INTRODUCERE	13
CAPITOLUL I. TIPOLOGIA INFORMAȚIILOR FINANCIARE ERONATE	15
1.1 Frauda și eroarea în manipularea informațiilor financiare	15
1.1.1 Eroare sau fraudă; delimitări conceptuale	15
1.1.2 Manipularea	21
1.1.3 Daune semnificative rezultate din erori și fraude	23
1.1.4 Departamentul pentru Luptă Antifraudă	28
1.2 Cauzele apariției erorilor în situațiile financiare	32
1.3 Tipuri de erori în prezentarea situațiilor financiare.	34
1.4 Efectele erorilor și fraudelor în economie	38
CAPITOLUL II. INSTRUMENTE ȘI CAUZE CE STAU LA BAZA UTILIZĂRII SITUAȚIILOR PRIN FRAUDE	44
2.1 Contabilitatea creativă	44
2.2 Contabilitatea agresivă	48
2.3 Practica contabilă (big bath)	50
2.4 Raportări financiare frauduloase	51
2.5 Managementul veniturilor	53
2.6 Indicii care dezvăluie fraude contabile	55
2.6.1 Controlul intern inexistent sau un control intern nefuncțional	59
2.6.2 Aspecte anormale în contabilitate	60
2.6.3 Atitudini și tranzacții neobișnuite	61
2.6.4 Anomalii privind conturile analitice	61
2.6.5 Iregularitatea în desfășurarea activităților	61
2.6.6 Anomalii privind caracteristicile calității managementului ...	62
CAPITOLUL III. OBIECTIVE ȘI TEHNICI DE MANIPULARE A INFORMAȚIILOR FINANCIARE	64
3.1 Obiectivele manipulării informațiilor financiare	64

3.1.1	Piața de capital și factorii de influențare a prețurilor acțiunilor	66
3.1.2	Îndeplinirea condițiilor din contractul de creditare (compliance with debt covenants clauses)	67
3.1.3	Salariile și primele conducerii	69
3.1.4	Diminuarea anumitor costuri din motive politice sau organizaționale (to minimize certain political costs)	70
3.1.5	Creșterea cuantumului fondurilor atrase prin apelul public la economisire sau la creșterea capitalului	73
3.1.6	Lichidări și fuziuni – impactul manipulării privind valoarea întreprinderilor (management buy-out)	76
3.1.7	Scăderea cuantumului impozitelor de plată	77
3.1.8	Asigurarea reflectării în viitor a unei performanțe mai bune a societății	78
3.1.9	Stabilizarea profitului în cadrul unui trend de lungă durată (smoothing and managing toward a long-term trend)	79
CAPITOLUL IV. TEHNICI DE MANIPULARE A INFORMAȚIILOR FINANCIARE		80
4.1	Contabilizarea veniturilor în contextul tehnicilor de manipulare a informațiilor financiare	83
4.1.1	Contabilizarea veniturilor înainte de realizarea lor	83
4.1.2	Recunoașterea veniturilor aferente bunurilor predate în regim de consignație	84
4.1.3	Contabilizarea veniturilor din software	84
4.1.4	Manipularea procentului de avansare a lucrărilor	85
4.1.5	Înregistrarea veniturilor fictive	86
4.2	Tehnici de manipulare în contabilizarea cheltuielilor și provizioanelor	86
4.2.1	Capitalizarea nejustificată a cheltuielilor	87
4.2.2	Manipularea duratei și a metodei de amortizare. Amortizarea fondului comercial	87
4.2.3	Transferul profitului pentru anii viitori prin raportarea unor provizioane mai mari (Storing earnings for future years)	88
4.2.4	Contabilizarea cheltuielilor cu studiile de cercetare și dezvoltare (Purchased in-process research and development)	89
4.2.5	Cheltuieli speciale (Special charges)	91
4.2.6	Manipulări în prezentarea elementelor care compun situațiile financiare	91
4.2.7	Modificarea clasificării elementelor rezultatului global	92
4.2.8	Modificarea clasificării elementelor din tabloul fluxurilor de trezorerie	93

4.3 Nerecunoașterea sau recunoașterea eronată a unor active și datorii (Misreported assets and liabilities).....	94
4.3.1 Recunoașterea și evaluarea pierderilor din depreciere	105
4.3.2 Efectuarea de tranzacții în scopul recunoașterii deliberate de venituri	110
4.3.3 Operațiuni de disimulare a practicilor de manipulare a situațiilor financiare	111
4.4 Beneficiile și avantajele prezentării corecte în cadrul situațiilor financiare	113
4.4.1 Beneficii pentru investitori	113
4.4.2 Beneficii pentru companie și stat	115
4.4.3 Importanța informațiilor financiare corecte, în cadrul organizației și a mediului de afaceri, pentru luarea de decizii economice eficiente	117
4.4.4 Beneficii pentru economia țării	118
CAPITOLUL V. CONSECINȚELE FRAUDEI ASUPRA PREZENTĂRII SITUAȚIILOR FINANCIARE	121
5.1 Frauda în prezentarea situațiilor financiare	121
5.1.1 Fraudarea situațiilor financiare și responsabilitatea auditorului financiar	121
5.1.1.1 Evaluarea riscurilor de denaturare semnificativă în concordanță cu ISA 240	123
5.1.1.2 Asimetrie între fraudă și eroare	123
5.1.1.3 Fraudă și eroare – importanța principală a denaturărilor situațiilor financiare	125
5.1.2 Importanța pragului de semnificație pentru a minimiza riscul de fraudă și eroare în situațiile financiare	127
5.1.3 Scheme comune de fraude financiare	130
5.1.4 Analiza variațiilor bugetelor previzionate cu cele realizate de o reflectare asupra detectării erorilor și fraudelor	132
5.2 Cauzele manipulării informației financiare	134
5.2.1 Management ineficient al societăților comerciale	135
5.2.2 Ascunderea actelor de corupție	135
5.2.3 Interesele managerilor	135
5.2.4 Evaziunea fiscală	136
5.2.5 Prezentarea unei imagini fidele a rapoartelor financiare	136
5.3 Identificarea rapoartelor financiare și a informațiilor care le însoțesc	137
5.3.1 Identificarea rapoartelor financiare	137
5.3.2 Declarații de conformitate cu IFRS	138

5.4	Obiectivele prezentării situațiilor financiare	138
5.5	Limitele informațiilor conținute în situațiile financiare	141
5.6	Evenimente semnificative care influențează prezentarea situațiilor financiare	142
5.6.1	Evenimente semnificative care influențează prezentarea situațiilor financiare pe piețele internaționale	143
5.6.2	Evenimente semnificative care influențează prezentarea situațiilor financiare în Turcia	147
CAPITOLUL VI. OPINII ȘI PROPUNERI ÎN VEDEREA COMBATERII FENOMENULUI		149
6.1	Informațiile financiare și importanța acestora la nivel național și internațional	149
6.2	Impactul informațiilor financiare eronate și metode de combatere ..	151
6.3	Obiectivele și tehnicile de manipulare a informațiilor financiare ...	156
6.4	Consecințele fraudei asupra prezentării situațiilor financiare	161
BIBLIOGRAFIE		173
LISTA ABREVIERILOR		180

ARGUMENT

De-a lungul existenței ei omenirea a cunoscut profunde transformări din punct de vedere mental, organizațional, social, economic, politic într-un ritm alert sau mai puțin.

În zilele noastre trăim o etapă a informației și cunoașterii depășind astfel pe cele gri. Având în vedere rapiditatea cu care se rostogolesc evenimentele în ceea ce privește accesul la progresul tehnologic și informațional trebuie să luăm în calcul și posibilitățile multiple de fraudare, în mod special a informațiilor și raportărilor financiare.

Pot afirma că în prezent progresele înregistrate de omenire în toate domeniile, în mod special cele din domeniul IT creează posibilitatea fraudării diferitelor instrumente financiare, ducând astfel la dezechilibre semnificative financiare și la evaziune fiscală toate acestea ducând la diminuarea veniturilor, respectiv a încasărilor la bugetul consolidat cu consecințele aferente.

În prezenta lucrare am ținut să atrag atenția decidenților la pericolele ce se expun în a lua unele decizii ca urmare a unor informații eronate. Una din metodele de a distorsiona autenticitatea rezultatelor economico-financiare este aceea de a fraudă informațiile financiare cu bună sau rea credință. Am reliefat astfel metodele de fraudare a informațiilor financiare, tipologia acestora precum și obiectivele și tehnicile de manipulare a informațiilor financiare.

M-am aplecat în mod special asupra elementelor de cost ce se înregistrează într-o entitate economică folosind în mod special metodele contabile care reliefează aceste operațiuni. În prezenta lucrare sunt tratate pe larg consecințele fraudării informațiilor financiare și cauzale ce stau la bazele acestora.

Lucrarea se adresează atât studenților din domeniul economic și managerial cât și specialiștilor din domeniu având în vedere actualitatea celor prezentate și diversitatea acestora.

Pe această cale țin să mulțumesc Domnului pentru liniștea și puterea pe care mi-a dat-o pentru elaborarea acestei lucrări și pentru tot parcursul pe care l-am avut în carieră, fără El, neputându-se întâmpla ceva și în consecință nici această lucrare nu ar fi existat. Vreau să mai mulțumesc Camerei Auditorilor Financiari din România, cât și Corpului Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România pentru permisiunea de a cita pe larg din Standardele Internaționale de Audit, respectiv din Standardele Internaționale de Raportare Financiară și din Codul de Conduită Etică. Țin să mai mulțumesc pentru susținerea, înțelegerea și suportul acordat în elaborarea acestei lucrări Fundației Lumina Instituției de Învățământ – Universitatea Europei de Sud-Est Lumina, precum și pentru sprijinul moral acordat tuturor prietenilor și colegilor cu care colaborez zilnic.

Doresc să mai mulțumesc domnului Prof. dr. univ. Blidaru Gheorghe pentru sprijinul moral și profesional precum și pentru dragostea cu care m-a înconjurat, încurajările și susținerea pe care le-am primit din partea domniei sale.

Nu în ultimul rând doresc să mulțumesc familiei mele, soției mele Tugba, fetiței mele Azra și băiețelului meu Etkă pentru înțelegerea de care au dat dovadă pe parcursul elaborării acestei lucrări, precum și pentru liniștea și dragostea pe care mi-o împărtășesc zi de zi.

Autorul

INTRODUCERE

Subiectul prezentei cercetări este reprezentat de *imaginea neconformă a situațiilor financiare eronate, care cuprind denaturări de la imaginea fidelă și astfel influențează în mod negativ utilizatorii informației contabile*. Lucrarea acordă atenție în primul rând conceptelor de eroare și fraudă întâlnite în exercitarea auditului financiar și asupra reglementărilor existente la nivel internațional, european și național.

Titlul lucrării „**Impactul informațiilor financiare eronate asupra deciziilor economice**” a fost ales pentru a reflecta mai precis perspectiva din care este abordat subiectul ales. În primul rând utilizatorii situațiilor financiare se confruntă tot mai des cu situația de a primi informații incorecte, acțiune rezultată în contextul actual aproape în totalitate și datorită crizei economice globale de dimensiuni neobișnuite. În al doilea rând am subliniat faptul că auditul financiar devine un mijloc semnificativ, actual și de perspectivă, capabil să ofere celor interesați asigurări calificate și neutre în legătură cu situațiile financiare, reprezentând astfel, prin prisma auditorului financiar, o verigă indispensabilă în credibilitatea informației contabile cuprinsă în cadrul situațiilor financiare. În al treilea rând informația, în special cea de natură financiară și contabilă, este elementul indispensabil progresului, indiferent de domeniul de activitate. Luarea unor decizii economice corecte care pot contribui la rezolvarea problemelor complexe ce apar în viața fiecărei entități este influențată de calitatea informațiilor financiare și contabile și de rolul deosebit pe care îl are auditorul financiar, mai ales în contextul actual, caracterizat de o amplă recesiune economică, în care erorile sunt foarte des întâlnite în cadrul situațiilor financiare și uneori, în cazuri nefericite și fraude de mare amploare.

Un aspect pe care dorim să îl clarificăm încă din introducerea prezentei cercetări îl reprezintă faptul că factorul distinctiv între fraudă și eroare este dat de acțiunea fundamentală care are ca rezultat denaturarea din

situațiile financiare, și anume dacă această acțiune este intenționată sau neintenționată.

În lucrarea de față am avut în vedere și metodele de manipulări ale cunoștințelor financiare, precum „situații financiare fictive”, „contabilitatea creativă”, „contabilitatea agresivă” și „neregularități în contabilitate”, care au efecte negative asupra economiei reale. Uneori, pentru anumite motive personale sau corporative, informațiile publicate despre firme pot fi schimbate fără a avea la baza documente justificative și o analiză pertinentă și profesională. Markets Board, în unele situații descrie manipularea financiară a cunoștințelor ca ofertă de informații eronate și neadevărate sau de a face comentarii greșite, care pot afecta valoarea instrumentelor de pe piața de capital sau să nu se raporteze informațiile corecte.

În ultimii ani probleme importante precum „rapoarte financiare frauduloase” și „informații financiare manipulate” au fost ridicate de organismele financiare, comunitatea financiară, presă, investitori și guverne. Efectele negative ale informațiilor financiare frauduloase continuă să reprezinte o problemă serioasă care afectează organizațiile din întreaga lume, în ciuda acțiunilor întreprinse de organismele de reglementare. Acest lucru este și mai valabil în zilele noastre, într-un mediu în care criza economică a condus la creșterea semnificativă a presiunilor asupra organizațiilor și indivizilor de a avea performanță, creând mai multe îndemnuri la fraudă și generând mai multe oportunități pentru comiterea de erori și fraude.

Prezenta lucrare care are în vedere aspecte precum informațiile eronate și frauduloase din cadrul situațiilor financiare precum și al auditului financiar care reprezintă piatra de temelie în credibilitatea informației contabile.

Gradul de noutate al temei abordate este unul extrem de actual, în primul rând datorită interesului acordat de organismele internaționale precum și naționale (Camera Auditorilor Financiarți din România și Corpului Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România). Deși subiectul a primit o atenție deosebită atât la nivel național cât și internațional, considerăm că cel mai important aspect pe care l-am tratat în cadrul cercetării îl reprezintă principalele metode și tehnici utilizate de management sau angajați, după caz, în încercarea de a induce în eroare nu numai utilizatorii informațiilor contabile, dar și a auditorului financiar.

CAPITOLUL I

TIPOLOGIA INFORMAȚIILOR FINANCIARE ERONATE

În acest capitol am descris și delimitat termenii de eroare și fraudă, am prezentat fenomenul de manipulare a situațiilor financiare, efectele nefaste pe care le aduc erorile și fraudele precum și rolul pe care îl joacă în România Departamentul pentru Luptă Antifraudă.

Cu o întindere semnificativă în cadrul prezentului capitol o reprezintă inducerea în eroare a utilizatorilor situațiilor financiare prin diverse tehnici descrise amplu precum: „contabilitatea creativă”, „contabilitatea agresivă”, „practica contabilă – big bath”, raportări financiare frauduloase și „managementul veniturilor”.

Tot în acest context, am prezentat și indiciile care dezvăluie fraudele financiar-contabile printre care enumerăm: lipsa unui control intern sau nefuncțional, existența aspectelor anormale în contabilitate, existența unor tranzacții neobișnuite, anomalii observate în cadrul conturilor analitice, iregularități în desfășurarea activităților și anomalii privind caracteristici ale calității managementului.

1.1 Frauda și eroarea în manipularea informațiilor financiare

1.1.1 Eroare sau fraudă; delimitări conceptuale

Denaturările din situațiile financiare pot fi provocate de fraude sau erori. Conform Dicționarului explicativ al limbii române, cei doi termeni sunt prezentați astfel:

Fraudă (fraude), înșelăciune, act de rea-credință săvârșit de cineva, de obicei pentru a realiza un profit material de pe urma atingerii drepturilor

altuia; hoție. Sumă de bani sustrasă prin înșelăciune, prin defraudare. **Eroare** (erori), cunoștință, idee, părere, opinie greșită; ceea ce e greșit; greșeală. Falsă reprezentare asupra unei situații de fapt ori asupra existenței unui act normativ. Diferența dintre valoarea reală a unei mărimi și valoarea calculată a acestei mărimi¹. După cum se observă din conținutul semantic al celor doi termeni, în cazul erorii se desprinde ideea de greșeală, un act involuntar care nu reflectă realitatea, în timp ce pentru fraudă întâlnim asocierea cu înșelăciune, hoție sau atingerea drepturilor altora pentru a obține un profit material, acte premeditate care arată în mod clar intenția de a denatura realitatea.

Conform IFRS, mai precis paragraful 41 al IAS 8 „**Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile și erori**” erorile pot apărea cu privire la recunoașterea, evaluarea, prezentarea sau descrierea situațiilor financiare. În cazul în care situațiile financiare cuprind erori semnificative, fie erori nesemnificative, dar efectuate în mod intenționat cu scopul de a obține o anumită prezentare a poziției financiare, performanței financiare sau a fluxurilor de trezorerie ale unei entități considerăm situațiile financiare respective neconforme cu IFRS-urile. În acest context, subliniem posibilitatea descoperirii unor erori potențiale ale perioadei curente, în această situație IAS 8 prevede că acestea trebuie corectate înainte de aprobarea și publicarea situațiilor financiare. Însă standardul prevede și situația în care erorile semnificative sunt descoperite într-o perioadă ulterioară, iar acestea trebuie prezentate în informațiile comparative prezentate în situațiile financiare pentru acea perioadă ulterioară.

Paragraful 42 al Standardului Internațional de Contabilitate nr. 8 „**Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile și erori**” prevede obligativitatea corectării retroactive a erorilor semnificative ale perioadei anterioare în primul set de situații financiare a căror publicare a fost aprobată după descoperire prin:

- Retratărea valorilor comparative pentru perioada anterioară prezentată în care a apărut eroarea;

¹ DEX - Dicționarul explicativ al limbii române, 2012

Sau

- Retratărea soldurilor de deschidere ale activelor, datoriilor și capitalurilor proprii pentru prima perioadă anterioară prezentată dacă eroarea a apărut înainte de prima perioadă anterioară prezentată.

În cadrul IAS 8 „**Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile și erori**”, **definiția** erorilor este: erorile perioadei anterioare reprezintă omisiuni și prezentări eronate cuprinse în situațiile financiare ale entității pentru una sau mai multe perioade anterioare rezultând din neutilizarea sau utilizarea greșită a informațiilor fiabile care:

- erau disponibile la momentul în care s-a aprobat publicarea situațiilor financiare pentru acele perioade;
- ar fi putut fi obținute și luate în considerare, în mod rezonabil, la întocmirea și prezentarea acelor situații financiare.

În acest context, erorile care pot interveni includ politici contabile aplicate în mod eronat, erori matematice, interpretarea greșită sau neglijarea fraudei sau a faptelor. De asemenea, întâlnim erori în legătură cu evaluarea și recunoașterea, prezentarea sau descrierea situațiilor financiare. În situația în care întâlnim o prezentare a poziției, performanței financiare sau a fluxurilor de trezorerie a unei societăți care este rezultată datorită unor erori semnificative sau nesemnificative efectuate în mod intenționat considerăm că situațiile financiare nu sunt în conformitate cu IFRS.

Reglementările contabile aplicate în România începând cu data de 1 ianuarie 2010, conforme cu directivele europene, conțin, în mare parte, aceleași precizări (din IAS 8 „Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile și erori”) referitoare la erori și la posibilitățile de corectare. Punctul de la care se distinge abordarea națională este prevederea conform căreia erorile nesemnificative ale perioadelor anterioare pot fi corectate pe seama rezultatului exercițiului curent²; în continuare este definit conceptul semnificativ, în sensul de afectare a deciziilor utilizatorilor informațiilor emenate de situațiile financiare. Înainte de aprobarea situațiilor financiare,

² Ordinul Ministrului Finanțelor Publice 3055/2009 pentru aprobarea Reglementărilor contabile simplificate armonizate cu Directivele europene, aplicat de la 01.01.2010, paragraful 63, aliniatul 6.

erorile potențiale ale perioadei trebuie corectate înainte de aprobarea acestora. Conform Directivelor europene corectarea erorilor descoperite în cursul exercițiului financiar curent aparținând perioadelor precedente se efectuează prin soldurile de deschidere ale perioadei în care a fost descoperită eroarea. O altă perspectivă o reprezintă prevederile legislației românești, conform căreia erorile constatate trebuie corectate în situațiile financiare ale exercițiului financiar în care au fost descoperite.

Frauda poate fi comisă de management prin evitarea controalelor utilizând tehnici precum³:

- înregistrări fictive în registrul jurnal, în special în apropierea sfârșitului unei perioade contabile pentru a manipula rezultatele din exploatare sau pentru a atinge alte obiective;
- ajustarea inadecvată a prezumțiilor și modificarea raționamentelor utilizate pentru estimarea soldurilor conturilor;
- omiterea, avansarea sau întârzierea recunoașterii în situațiile financiare a evenimentelor sau tranzacțiilor care au avut loc în timpul perioadei de raportare;
- ascunderea sau neprezentarea faptelor care ar putea afecta valorile înregistrate în situațiile financiare;
- implicarea în tranzacții complexe care sunt structurate pentru a prezenta eronat poziția financiară sau performanțele financiare ale entității;
- modificarea înregistrărilor și termenilor aferenți unor tranzacții importante și neobișnuite.

Putem concluziona, în contextul ISA, că frauda, concept juridic larg, prezintă un deosebit interes pentru auditorul financiar, mai ales în situația în care aceasta aduce denaturări semnificative ale situațiilor financiare.

Pentru un auditor financiar relevante sunt două tipuri de denaturări intenționate:

- cele care reies din raportarea financiară frauduloasă;
- cele care reies din deturnarea de active aparținând societății auditat;

³ (Janvrin, 2007 Septembrie)

Factorul distinctiv între fraudă și eroare este dat de acțiunea fundamentală care are ca rezultat denaturarea situațiilor financiare, și anume dacă această acțiune este intenționată sau neintenționată. Spre deosebire de eroare, fraudă este intenționată și presupune, de regulă, tănuirea deliberată a faptelor.⁴

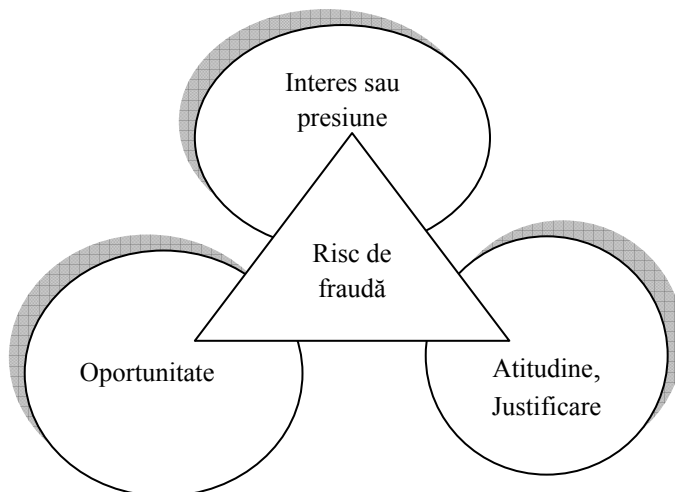
Frauda, indiferent dacă este vorba despre raportare financiară frauduloasă sau deturnare de active, implică stimulente sau presiuni pentru a comite o fraudă, o oportunitate percepută de a proceda astfel și unele motivații care stau la baza acțiunii, cum ar fi⁵:

- stimulentele sau presiunile de a comite o raportare financiară frauduloasă pot exista atunci când conducerea se află sub presiunea, venită din interiorul sau exteriorul entității, de a atinge o țintă estimată cu privire la câștiguri sau un rezultat financiar, în special, în cazul în care consecințele pentru conducere, dacă nu atinge obiectivele financiare, pot fi semnificative. În mod similar, persoanele pot avea un stimulent pentru deturnarea activelor, spre exemplu, din cauză că trăiesc la un standard mult deasupra mijloacelor lor.
- oportunitatea pentru comiterea unei fraude poate exista atunci când o persoană crede că pot fi ocolite controalele interne, deoarece persoana respectivă se află într-o poziție în care beneficiază de încredere sau are cunoștințe despre unele puncte slabe specifice controlului intern.
- persoanele pot fi capabile să aibă rațiunea comiterii unui act de fraudă. Unele persoane posedă o atitudine, un caracter sau un set de valori care le permite să comită un act lipsit de onestitate în cunoștință de cauză și în mod intenționat. Totuși, chiar și persoanele care sunt altminteri oneste pot comite o fraudă într-un mediu care impune o presiune suficientă asupra lor.
- Specialiștii în descoperirea fraudelor (un studiu de caz al KPMG) fac adesea referire la trei factori care se regăsesc cel mai des atunci când se comit fraude – triumghiul fraudei – (fig. 6) și anume: interesul sau

⁴ ISA 240 „Responsabilitățile auditorului privind fraudă în cadrul unui audit al situațiilor financiare”, paragraful 2, Audit financiar 2009, Editura Irecson, București, 2009.

⁵ (Kell Walter G., 2007)

presiunea pentru a avea un comportament greșit; oportunitatea de comitere a fraudei și, în al treilea rând, autorii fraudelor sunt capabili să-și justifice acțiunile.

Figură 1. Triunghiul fraudei⁶

Fraudele financiare pot fi grupate în patru categorii:

- sistemele de raportare financiară frauduloase;
- deturnarea activelor;
- venituri și bunuri obținute prin fraudă;
- cheltuieli și datorii aferente unor scopuri improprii.

Denaturarea activelor pe care am menționat-o este adesea comisă de către angajații entității și este exprimată în valori care sunt deseori ne semnificative și reduse. În situația în care implică și conducerea entității, rezultatul poate fi o detectare mai dificilă a acestui proces, deoarece conducerea ascunde denaturările. Acest fenomen de deturnare a activelor este de cele mai multe ori însoțit de documente financiar-contabile false și înregistrări inexistente, cu scopul de a nu se detecta că activele respective au dispărut.

⁶ (Kessler, 2007, October)